

HODNOCENÍ PŘEDNÁŠKY PRO ODBORNOU VEŘEJNOST

Masarykova univerzita

Fakulta

Obor řízení

Uchazeč

Datum přednášky

Téma přednášky

filozofická

obecná a diachronní lingvistika

doc. Christophe Gérard L. Cusimano, PhD

14.4. 2026

La relecture dans les neurosciences : une approche critique

Přítomno posluchačů

(počet)

Pověření hodnotitelé

(členové komise)

22 +5 on-line (+prezenční listina hodnotitelů)

prof. RNDr. Václav Blažek, CSc.

prof. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.

prof. PhDr. Petr Kyloušek, CSc.

Christophe Cusimano věnoval svou přednášku kritické analýze teorií čtení a opakovaného čtení formulovaných v rámci neurověd a experimentů s tím spojených. Problematiku pojal z pohledu textové lingvistiky, přičemž zároveň naznačil otevřenost lingvistiky širšímu kontextu včetně literatury.

Svou prezentaci rozčlenil do tří částí. V první představil klíčové pojmy a postupy kognitivních věd, jakož i modelování čtení a porozumění, zejména podle T. A. van Dijka a W. Kintscha; druhá část výkladu podrobně popsala dva ilustrativní experimenty s opětovným čtením, a to experimenty Rawsona a Kintsche zaměřené na časový faktor, a experiment Barnetta a Seefeldta zkoumající vztah kvantity a kvality; třetí část otevřela diskusi o aspektech, které dosavadní teoretické a výzkumné přístupy opomíjejí, nedostatečně zohledňují, případně neumožňují zohlednit. Přednáška zdůraznila, že porozumění textu je v psycholingvistických přístupech často schematizováno buď do podoby vzestupné, kompoziční a inkrementální procesuality, nebo do modelu souběžných procesů, jejichž propojení zůstává částečně hypotetické.

Jedním z kritických bodů, na který se Christophe Cusimano zaměřil, je lineární algoritmus „kódování – ukládání – aktivizace uloženého“, inspirovaný digitálními technologiemi. Takto pojatý algoritmus totiž při aplikaci na opětovné čtení obchází, či dokonce opomíjí problematiku vzpomínky a paměti jako faktoru, který může zasahovat jak do (kvantitativní) aktivizace informací obsažených v textu, tak do jejich (kvalitativní) reorganizace. V této souvislosti Christophe Cusimano poukázal na komplexní strukturaci slovní zásoby, která je již uložena v paměti každého mluvčího/čtenáře a je aktivována na základě již získaných individualizovaných kompetencí. Zmínil také další problémy, na něž dosud narážejí kognitivní experimenty. Jedním z nich je samotný teoretický rámec. Ten totiž zohledňuje nutnost zajištění ověřitelnosti a reprodukovatelnosti pokusů, a proto využívá upravené, a tedy umělé texty. Christophe Cusimano také zmínil, že dosud prováděné výzkumy nedostatečně berou v úvahu jazykovou rozmanitost. Experimenty se čtením a opětovným čtením se totiž ve většině případů provádějí v angličtině a pro angličtinu. Přitom lze předpokládat, že mentální struktury aktivované prostřednictvím angličtiny nejsou nutně stejné jako ty, které jsou aktivovány u uživatelů jiných jazyků. Ze závěrečných poznámek přednášky lze zdůraznit jednu, která se

jeví jako zásadní: pokud je každé slovo, každý text přístupný pouze prostřednictvím interpretace (byť minimální), pak musí být každé čtení a každé opětovné čtení chápáno především jako interpretace a reinterpretace, včetně paměťové dimenze. Na závěr kandidát vyjádřil přání, aby se lingvistika a psycholingvistika v experimentech prováděných v rámci kognitivního výzkumu orientovaly právě na interpretaci.

Po přednášce následovala plenární diskuse. Zaměřila se na několik problémů.

První otázka se týkala kategorizace čtenářů jako jeden z faktorů zohledňovaných v prezentovaných experimentech čtení/opětovného čtení. Odpověď Christopa Cusimano, ale i následná diskuse, umožnily zvážit faktorovou komplexitu. Jak totiž přesně definovat dobrého nebo lepšího čtenáře? Proměnných je mnoho: vedle věku, zkušeností, vzdělání jsou přítomny i jemnější individuální rozdíly.

Dalším bodem diskuse byly texty použité při experimentech. Christophe Cusimano podrobně rozebral nejen problematiku jejich umělosti, ale také otázku stanovení kritérií hodnocení, zejména problematičnost předem stanovené kategorizace a dělení na hlavní myšlenku, důležitý detail a detail bez významu. Zmínil také další ožehavý faktor, a to délku textu a žánrové rozdíly.

Třetí série diskutovaných bodů se týkala jednak intencionality spojené se čtením/opětovným čtením, jednak emocionality textů. Dosavadní experimenty totiž redukuje porozumění na kognitivně-informační aspekt, což je zároveň jejich silnou i slabou stránkou. Christophe Cusimano v této souvislosti nastínil model textu a hodnocení, který vyzkoušel s přihlédnutím k možným komplexnějším interpretačním strategiím.

Stále však zůstává ústřední otázkou – a to byl další diskutovaný bod – problematika měření, jinými slovy problematika konstant a proměnných, které by zajistily reprodukovatelnost a ověřitelnost. V této souvislosti bylo rovněž připomenuto, že v zásadě nic nebrání tomu, aby se tento typ experimentů zopakoval s novým vymezením některých proměnných a jejich aplikací na méně umělé korpusy a v přiměřené kontextualizaci.

Závěr

Přednáška doc. Christophe Gérard L. Cusimano, PhD, *La relecture dans les neurosciences : une approche critique*, přednesená v rámci řízení ke jmenování profesorem, **prokázala** dostatečnou vědeckou kvalifikaci a pedagogickou způsobilost uchazeče, standardně požadovanou v rámci řízení ke jmenování profesorem v oboru obecná a diachronní lingvistika.

V Brně dne 14. dubna 2026

prof. RNDr. Václav Blažek, CSc.

Podpis

prof. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.

Podpis

prof. PhDr. Petr Kyloušek, CSc.

podpis